
Individualus religingumas ir kasdienis gyvenimas

Sonata Matakaitė

*Vilniaus pedagoginis universitetas,
T. Ševčenkos g. 31–223,
LT-2600 Vilnius,
el. paštas sonatam@hotmail.com*

Straipsnyje analizuojamas individualaus religingumo ir kasdienio gyvenimo santykis. Remiantis P. Bergerio religijos koncepcija, kuri jungia substancinę, funkcionalistinę ir fenomenologinę sampratą, ieškoma individualaus religingumo funkcijų individo kasdienybėje. Iš fenomenologinės mokyklos atstovų A. Schutzto, P. Bergerio ir T. Luckmanno kasdienio gyvenimo sampratos išplaukia pagrindinė šio tyrimo prielaida, jog individualus religingumas yra tam tikras simbolių pasaulis, priimtinas individui, padedantis suvokti kitas tikroves.

Individualus religingumas, suformuotas kiekvieno individo asmeniškai iš įvairių etinių, religinių normų, vertybių, individų kasdieniame gyvenime atlieka dvi funkcijas: instrumentinę ir interpretacinę.

Raktažodžiai: individualus religingumas, kasdienis gyvenimas, religinis pliuralizmas, sekuliarizacija, bažnytinis religingumas

ĮVADAS

Per pastaruosius dešimtmečius pakito daugelis visuomenės gyvenimo sferų, individų gyvensena, mentalitetas.

Šiuolaikinės visuomenės religiniam, kultūriniam gyvenimui įtakos turi sekuliarizacijos procesas, kurio išdava yra religijos vietos visuomenės gyvenime pakitimas, formų pokytis, skatinantis naujų religijų ir religingumo formų atsiradimą, religinį pliuralizmą ir religinį individualizmą.

Vienas šiuolaikinės visuomenės religinio gyvenimo bruožų yra tai, kad individai vis dažniau religingumą laiko asmeniniu reikalu. Bažnytinis religingumas* praranda savo ankstesnę reikšmę, tačiau turi įtakos formuojant individualų religingumą [6: 108–112], kuris ne visada atitinka institucinio religingumo prasmų sistemą. Kaip parodo sociologiniai tyrimai, individai vis dažniau patys kuria savo religinių prasmų sistemas, kurios gali netilpti į jokios religijos rėmus.

Kokią įtaką šios prasmų sistemos turi individo kasdieniame gyvenime, ar jie remiasi susikurtomis taisyklėmis, įsitikinimais savo kasdienybėje?

* Bažnytinis religingumas – tai religingumas, kuris nusako individų elgesį, susijusį su bažnytinėmis institucijomis ir yra apibrėžtas kultūros. Pagrindiniai bruožai: stiprus ir emocionalus prisirišimas prie „tėvų tikėjimo“; intelektualinio pagrindo ir refleksijos religinei doktrinai trūkumas; savita moralė, kuri labiau akcentuoja apeigų ir ritualų vyrovimą, nei evangelijos idėjas; ritualizmas, pasireiškiantis masiniuose dalyvavimuose, religinėse praktikose; stiprus ryšys su parapija, kaip su lokaline bendruomene.

Tiriant šią problemą tikslinga išsiaiškinti, individualaus religingumo funkcijas individo kasdieniame gyvenime.

Tyrinėjant ir analizuojant teorinį problemos pagrindą, taikomas literatūros analizės metodas. Anketinė apklausa panaudota, siekiant atskleisti šios problemos realijas visuomenėje. Respondentams buvo pateikti keli atviri klausimai. Šio metodo taikymas parodė jo trūkumus, analizuojant tokio pobūdžio problematiką. Problemoms, kurios yra glaudžiai susijusios su individo asmeniniais, dvasiniais išgyvenimais, tyrinėti tikslingiau yra taikyti interviu metodą.

RELINGINGUMO TYRIMAI LIETUVOJE

Religingumo problema Lietuvoje buvo tyrinėjama daugelį metų, tačiau jos pobūdis ir turinys tam tikrais visuomenės gyvenimo etapais buvo visai kitokio pobūdžio. Religingumu, be ateizmo ideologijos, susidomėta religinio atgimimo laikotarpiu, kai po penkiasdešimties metų draudimų buvo galima vėl laisvai tikėti ir reikšti savo tikėjimą.

Pirmieji empiriniai Lietuvos visuomenės religingumo tyrimai atlikti 1990 m. Pastarąjį dešimtmetį religingumas tyrinėjamas pagal religijos sociologijoje priimtas ir apibrėžiamas religingumo dimensijas: denominacinę priklausomybę, religinį identitetą (ar laiko save religingu), dalyvavimą religinės bendruomenės gyvenime ir apeigose, tikėjimo tiesas ir jų atitikimą išpažįstamai religijai, bažnyčios suvokimą.

Lietuvoje atkūrus nepriklausomybę ir tikėjimo laisvę pirmiausia susidomėta, kiek yra krikščioniškas

visuomenės tikėjimas. E. I. Laumenskaitė, remdamasi žinojimo sociologijos ir sekuliarizacijos teorijų patirtimi bei prielaidomis, bando analizuoti religingumo pokyčius ir ypatybes. XX a. dešimtojo dešimtmečio pradžioje mūsų visuomenėje ji išvelgia šias tendencijas:

1) visuomenėje atsiranda religinis atvirumas, tačiau neaišku kam, nes individo sąmonė vis dar paveikta ateizacijos ir sunkiai priima krikščioniškas sampratas;

2) Bažnyčia suvokiama kaip socialinis institutas, visuomenėje vyrauja „menkas Bažnyčios sakralinės prigimties ir dvasinės paskirties suvokimas ir tai trukdo suvokti jos svarbą visuomenėje“ [4: 102].

Krikščioniškos vertybės, kurias turėtume atgauti, vertinamos kaip instrumentas, kuris gali padėti kurti pilietinę visuomenę, nes jomis yra grindžiami „pilietinės visuomenės bendrabūvio principai“ [4: 105]. Šias krikščioniškas vertybes turi krikščionys, kurių „tikėjimas yra gyvas“ [5: 4] – meilė Kristui, apeigos, liturgija, pilnavertis dalyvavimas Bažnyčios gyvenime. Galima sakyti, kad E. I. Laumenskaitė religingumą, kuriame yra stiprios krikščioniškos vertybės, mato kaip socialinės organizacijos vertybinį pagrindą, kuris gali sustiprinti tuos pagrindus ir turėti įtakos individo kasdieniam gyvenimui.

R. Grigas, analizuodamas socialinių įtampų laukus, kaip vieną iš įtampų laukų šiandienėje visuomenėje tyrinėja religinių santykių įtampų lauką. Čia nėra pateikiama religijos ir religingumo samprata, tačiau nužvelgiamos religijos funkcijos socialiniame pasaulyje, kurios yra tiesiogiai siejamos su socialine organizacija: „šalia savo pagrindinės teologinės misijos – Dievo, Pasaulio Sutvėrėjo ir Absoliuto teigimo, šalia intuityvaus pasaulio aiškinimo, atlieka <...> funkcijas: dvasinės-dorovinės bei emocinės kultūros formavimo (socializacijos); bendruomeninės sąmonės ir bendruomeniškumo ugdymo; psichologinės relaksacijos; komunikacijos, supranacionalumo plėtros ir kt.“ [3: 108]. Išvelgiama nemaža religijos reikšmė tam tikrais individo gyvenimo etapais ir visuomenės gyvenime, būtent, kalbant apie mažos valstybės tautinį identitetą ir jo išlaikymo problemas. Religija yra istorinis reiškinys, kuris besiformuodamas ir besivystydamas visuomenės gyvenime suformavo tam tikras tradicijas, elgesio normas, kurios liko visuomenės sąmonėje ir gyvenime, o „Bažnytinė organizacija sudaro tautos socialinės organizacijos struktūrinį komponentą“ [3: 119]. Šiuolaikinėje visuomenėje įtamos laukas išvelgiamas tarp pasaulietinės ir bažnytinės socialinės organizacijos, tačiau besikeisdama Bažnyčia taip pat perima pasaulietinės socialinės organizacijos bruožus, kurie šią organizaciją pradeda menkinti jos narių akyse. Besikeičiančioje visuomenėje bažnytinė socialinė organizacija gali būti vienu socialinės integracijos šaltiniu, nes tai

yra gerai pažįstama socialinė organizacija visuomenei. Religinėms organizacijoms autorius suteikia kaip vieno socialinės organizacijos sistemos komponento vaidmenį, kuris gali užtikrinti besikeičiančioje visuomenėje „tvarką ir kultūrinę brandą“ [3: 121].

R. Žiliukaitė, interpretuodama tyrimų „Vertybės: Europa-1990“ ir „Vertybės: Europa-1999“ duomenis, remiasi sekuliarizacijos ir racionalaus pasirinkimo paradigmomis. Tai paradigmos, leidžiančios išvelgti religingumo pokyčius ir ypatybes šiuolaikinėje visuomenėje, taip pat skirtumus tarp Europos valstybių. Šių paradigmų rėmuose pastebima, kad galima kalbėti apie sekuliarizaciją Lietuvos visuomenėje ir kad šis procesas, palyginti su kitomis Europos valstybėmis, vyksta ne taip sparčiai. Prasidėjus pokyčiams „susiformavusi nauja aplinka, sąlygojusi naujo santykio atsiradimą tarp religijos ir kitų institucinių sričių, paskatino gyventojų religinį aktyvumą“ [2: 141–142].

Lietuvos autoriai, kalbėdami apie Lietuvos visuomenės religingumą, daugiausia remiasi šiuolaikinėmis religijos sociologijos teorijomis: sekuliarizacijos, racionalaus pasirinkimo. Fenomenologiniam požiūriui religingumo tyrimuose nesuteikiama tinkamos vietos. Nors bendros tendencijos rodo, kad vyksta religijos privatizacija, gilėja subjektyvus požiūris į religiją ir jos tapimas privačiu individo reikalu, kuris atsiskleidžia individo kasdieniame gyvenime. Šio reiškinio ypatumams tirti tinka fenomenologinis požiūris, kuris leidžia išvelgti reiškinio esmę ir funkcijas.

KASDIENIO GYVENIMO SAMPRATA

Kasdienio gyvenimo samprata susidomėta filosofijoje. Pirmasis savo darbuose tai padarė E. Husserlis, kuris padėjo pagrindus interpretuojant šią tikrovę. A. Schutzas pratęsė E. Husserlio mintis, panaudojo jas kurdamas fenomenologinę visuomenės teoriją. Socialinės realybės dalis yra kasdienis gyvenimas, kuriame individas veikia. Tai lemia jo elgseną socialiniame pasaulyje, nes kasdienis gyvenimas yra individuali individo biografinė situacija, kurioje jis jaučiasi socialinio pasaulio centru [7: 110–111].

P. Bergeris ir T. Luckmannas teigia, kad tikrovė yra socialiai konstruojama. Pasaulis, kuriame gyvename, yra sukurtas mūsų pačių, o mūsų patiriamą tikrovę valdo subjektyvus procesas, padedantis sutvarkyti be galo sudėtingą, chaotišką ir pernelyg visko kupiną grynąjį pasaulį. Šiame procese naudojamos simbolinės kategorijos – žinomi žodžiai, bendri vaizdai, sąmonės vaizdiniai. Jos padeda grynąjį pasaulį redukuoti į tvarkingą ir prasmingą tikrovę.

P. Bergeris simboliką laiko labai svarbia formuojant tikrovę ir akcentuoja kalbos, kuri savo žodžiais, posakiais padeda kurti tikrovę, reikšmę. Vadinas, ir žmogaus patiriamas pasaulis yra formuojamas sim-

bolių. Tačiau kokią tikrovę individas susikonstruoja? Pasak P. Bergerio, tai kasdienio gyvenimo tikrovė. Kasdienis gyvenimas iškyla kaip tikrovė, kurią žmonės interpretuoja ir kuri yra jiems subjektyviai prasminga kaip vientisas pasaulis [1: 33]. Ji konstruojama pagal kelis, ją apibūdinančius principus. „Čia ir dabar“. Kasdienė tikrovė organizuojama aplink mano kūno „čia“ ir mano dabarties „dabar“.

1. „Čia ir dabar“ pasaulis nusakomas standarti-
zuotomis laiko ir erdvės kategorijomis.

2. Kasdienės tikrovės pragmatiškumas. Ji savaime yra praktiška. Tai darbo pasaulis, kuriame individas veikia instrumentiškai ir praktiškai. Individas ir daiktai vertinami instrumentiškai ir pagal naudingumą tam tikram darbui.

3. Budrumas papildo pragmatiškumo problemą kasdienėje tikrovėje. Ši būseną suformuoja pamatinė egzistencinė dalyvavimą kasdienėje tikrovėje, nepaisant to, kad individas susiduria su įvairiomis pagundomis, svajonėmis ir kt.

4. „Abejonių užgniaužimas“. Apnikus abejonėms, jos noriai užgniaužiamos, nes kasdienio gyvenimo tikrovė laikoma savaime suprantama kaip tikrovė [1: 38].

5. Kasdienė tikrovė suskirstyta į „tinkamumo sferas“. Vienos iš jų yra įprastos kasdienybėje, o kitos sukelia vienokių ar kitokių problemų. Individas „tinkamumo sferas“ savo kasdienėje tikrovėje priima įprastai, be jokių išlygų, nes jos yra priimtinos jam atliekant įprastus darbus. Problemiška „tinkamumo sfera“ priskiriama kitai veiklai, kuri individui yra svetima ir sukelia problemų. Kasdienėje tikrovėje „tinkamumo sferos“ padeda tam tikrai individo veiklai susklisti į visumą ir atsiriboti nuo problemiš-
kumo.

Visi šie kasdienės tikrovės konstravimo principai padaro ją patogią gyventi, rutiniška, tvarkinga. Kiekvienas individas žino, kur kas yra. Žinoma kiekvieno daikto vieta. Individas yra ramus ir saugus gerai žinodamas visus kasdienės tikrovės principus ir gyvendamas pagal juos. Jis numano ir socialinę sąveiką, be kurios kasdienė tikrovė neįmanoma, nes ji yra intersubjektyvi.

Nepaisant kasdienės tikrovės praktiškumo ir patogumo, individas ieško kitų prasmų, tikrovių. Žmogus nuolat stengiasi pabėgti iš „čia ir dabar“ į kitas tikroves: savo fantazijas, sapnus, filosofinius, religinius apmąstymus, kurie suteikia jam naujų prasmų. Iš to išplaukia P. Bergerio koncepcijos aspektas, kad kitos tikrovės suteikia platesnę prasmę kasdieniui tikrovei. Individui kitos tikrovės atrodo kaip baigtinės prasmės sritys, kurios jo kasdieniui tikrovei suteikia naujų patirčių.

Jungiamasis šių skirtingų tikrovių ryšys yra kalba. Ji tikrovę, esančią už kasdienės tikrovės ribų, interpretuoja kaip prasmingą visumą. Kalba turi erdvės, laiko ir socialinę dimensiją ir sugeba transcen-

duoti objektus šiose dimensijose. Individas kalbos dėka objektyvuoja savo išgyvenimus, prasmes į „čia ir dabar“. P. Bergeriui kalba kasdienėje tikrovėje užima svarbią vietą, tai svarbiausia žmonių visuomenės ženklų sistema.

P. Bergeris, kalbėdamas apie simbolius, plačiai įprasminančius tikrovę arba simbolių sistemas, vartoja terminą „simboliniai pasauliai“. Tai teorinės tradicijos dariniai, integruojantys institucinę tvarką į simbolinę visumą [1: 123]. Jie teikia jungtį ir legitimaciją, tarp kitų realijų ir kasdienės realybės. Tai yra ketvirtasis legitimacijos lygmuo, kuris vyksta per simbolines visatas, nes kasdienėje tikrovėje jis nesuprantamas. Simboliniai pasauliai legitimuoja ir ribines individo gyvenimo situacijas, kurios neegzistuoja kasdienėje tikrovėje. Per simbolių pasaulių suteikiamas prasmes ribinės gyvenimo situacijos integruojamos į kasdienę tikrovę.

Kasdienis gyvenimas, rutiniška tikrovė, individui puikiai viskas žinoma, jis tai daro kiekvieną dieną. Šiame tyrime ji suprantama kaip kasdienė veikla: profesinė veikla, šeimyninis gyvenimas ir kitos individo gyvenimo sferos priklausomai nuo jo socialinio statuso.

INDIVIDUALAUS RELINGUMO APRAIŠKOS KASDIENIAME GYVENIME

Religinį individualumą išreiškia keletas formų, kurios atsiranda iš jo ir jį apibūdina:

1. Betarpiškumas – religingumo matu nėra priklausomybė Bažnyčiai, dalyvavimas apeigose, ar simbolių priėmimas. Individualus religingumas tampa pagrindu atsirenkant siūlomas paslaugas, įvairių religijų, bažnyčių požiūrius.

2. Aktualizacija ir kontekstyvumas – individualus religingumas neapsiriboja vien tik religiniu patyrimu. Greičiau tai yra reikšmių sistema, prasiskverbianti kasdiniame gyvenime ir suteikianti jam transcendentistiškumo. Individualus religingumas yra kontekstyvus, nes keičiasi kiekvienoje konkrečioje situacijoje kartu su individu.

3. Intencionalumas – individas jaučiasi savo religijos kūrėju, nors ją kuria iš elementų, atėjusių iš visuomenės. Individualus religingumas perspektyvoje yra visuomeninė egzistencija ir neapsiriboja sritimis, kurios tradiciškai laikomos religija.

Individo kasdienis gyvenimas susideda iš įvairių sričių ir individualus religingumas yra susijęs su kiekviena iš jų. Tačiau čia analizuojami individualaus religingumo aspektai implikuoja platesnių reikšmių ir prasmų suteikimą kasdiniui gyvenimui, kurios individui padeda sujungti kelis pasaulius – tikroves ir išlaikyti individualią „autonomiją“. Vyraujančios religinės temos suteikia individui sakralinį statusą, artikuliuoja jo autonomiją. Tai leidžia individui išreikšti

ir realizuoti save, mokytis naudotis savo autonomija visuomenės rėmuose, nes individo veiksmai vienaip ar kitaip lieka socialinių institucijų kontrolėje.

Individualus religingumas inspiruoja religiją, kaip instrumentą, kuris gali padėti išspręsti įvairiausias individo gyvenime iškilusias problemas (1 pav.).

Religija, jos formuojamos vertybės, moralinės normos padeda individui savo kasdiniame gyvenime spręsti iškilusias dilemas ir išlikti stipriam sunkiomis akimirkomis.

Individo gyvenime iškilusios problemos, sprendžiamos religijos, religinių įsitikinimų pagalba, daugiausia yra dvasinės, moralinės, gyvenimo sunkumai. Kai kasdieniai individo darbai kertasi su jo moraliniais įsitikinimais, kreipiamasi į savo religiją.

„Atsitikus nelaimėi nusiramini, yra į ką atsiremti, pasiguosti“.

Individualus individo tikėjimas turi įtakos vertybių formavimuisi, individo elgesiui, sprendimų priėmimui.

„Priimdama kokį nors sprendimą pagalvoju, ar tai man dera kaip tikinčiajai“.

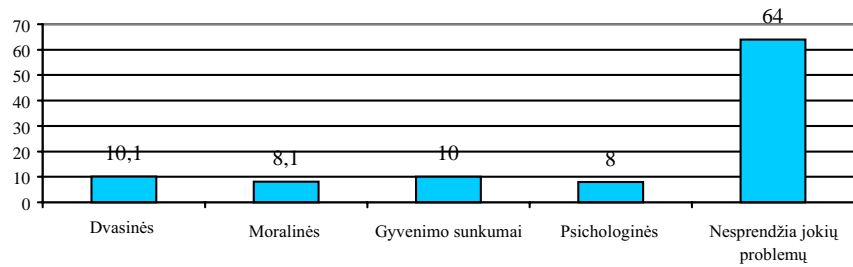
„Kai būna sunku ir gyvenimas atrodo beprasmiškas, tačiau tikėjimas vis dėlto suteikia viltį, prasmę gyventi“.

Padeda kitaip pažvelgti į gyvenimą, jį pakeisti, iš destruktivos gyvensenos pereiti prie pozityvios.

„Prieš trejus metus buvau visiškai degradavęs alkoholikas. Manau, jog Dievas mane ištraukė iš šios bėdos“.

Religija kasdiniame gyvenime kai kuriems individams padeda užgydyti sielos, dvasios ligas.

„Prisiminusi Dešimt Dievo Įsakymų, bandau elgtis geriau“.

1 pav. Kasdiniame gyvenime religijos sprendžiamos problemos (N – 484)* %

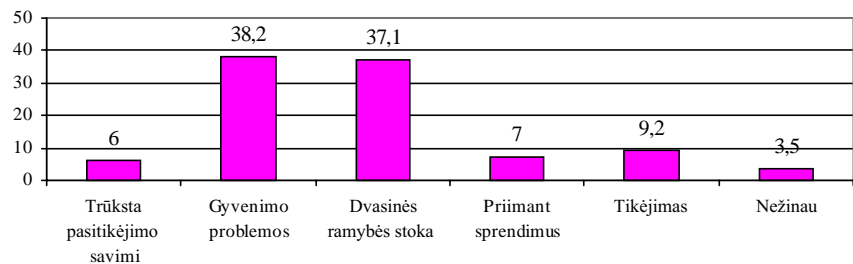
„Panaikina norą keršyti, skriausti žmones ir visas gyvas būtybes“.

„Suteikia stiprybės, jėgų, vilties sprendžiant sunkias buitines, socialines problemas“. *„Padeda nusiraminti, sustiprėti emociškai“.*

Individualus religingumas kaip ir bažnytinis religingumas turi savo ritualus. Dažniausiai tai yra kažkas labai individualaus, tačiau susiję su meldimusi, meditacija, religiniais individualiais apmąstymais (2 pav.). Individai šiuos asmeninius ritualus naudoja kaip instrumentus ir interpretacijos priemones.

„Medituoti mane paskatina vaizdiniai gauti meditacijos metu, susiliejęs su pasauliu. Be to, tai vienas iš būdų atsipalaiduoti ir pabūti su savimi“ (nežinantis, ar yra religingas).

Šių ritualų metu individai sprendžia egzistencijos klausimus, ieško savęs pasaulyje, interpretuoja savo būti šiame pasaulyje.

2 pav. Meditavimo, meldimosi ar pasinėrimo į religinius apmąstymus priežastys (N – 283) %

„Rasti paaiškinimą, kas yra gyvenimas? Dėl ko aš čia esu? Koks mano tikslas gyvenime? Gal pavyks rasti, ką nors naudingo, ko dar niekas neturi“ (nežinantis, ar yra religingas).

Laikančiuosius save religingais medituoti, melstis ar pasinerti į religinius apmąstymus paskatina dogminės normos: Dievo egzistencijos dilema, pomirtinis gyvenimas. Bendražmogiškos problemos, kurios aptinkamos kasdiniame gyvenime – bendravimas su kitais, pačio individo poelgiai ir elgesys.

„Noras pasinerti, įsivaizduoti religinį gyvenimą, pomirtinį gyvenimą. Svarstymas kur patenka mirusieji, ar tikrai jie gyvena pomirtinį gyvenimą, ar kada nors

* Naudojama sociologinio tyrimo „Religingumas kintančioje Lietuvos visuomenėje“ medžiaga (disertacinio darbo tyrimas). Šis tyrimas atliktas 2001–2002 m. Pateikiami išsamiausi respondentų atsakymai į atvirus klausimus.

Tyrimo imties pagrindinis kintamasis – amžius: (18–24 (N – 100), 25–29 (N – 100), 40–44 (N – 100), 45–49 (N – 100), 50–54 (N – 100) m. amžiaus grupės), iš viso N – 500. Dėl finansinių išteklių trūkumo pasirinkti šie miestai: Vilnius, Kaunas, Tauragė (N – 260); miesteliai: Trakai, Rumšiškės, Skaudvilė (N – 240). Pagal konfesinę priklausomybę – (N – 447) katalikai, likusieji (N – 53) priskyrė save kitoms religinėms bendruomenėms (protestantų, stačiatikių ir kitoms konkrečiai neįvardijant).

pasimatysime ten su mylimais, artimais žmonėmis. Svarstymas, ar yra tas Dievas, ar ne“ (religingas).

„Nepasitikėjimas savimi, jausmas, kad neteisingai pasielgiau, įžeidžiau savo artimuosius“ (religingas).

„Malda man suteikia ramybę, tuomet lyg jaučiu, kad Dievas man padės ir visos problemos išsispręs“ (religingas).

„Noras paanalizuoti iškilusias problemas arba tiesiog pamąstyti, mintyse pasikalbėti su pačiu savimi (vidiniai prieštaravimai)“ (religingas).

„Tai padeda atitrūkti nuo kasdieninės rutinos, tai būtina dvasiniam gyvenimui“ (religingas).

„Noras atsipalaiduoti po sunkių ir įtemptų darbų. Dėkoju Jėzui, kad jis padeda išspręsti problemas ir neapleidžia. Noriu, kad man ar mano artimiesiems sektųsi gyvenimas“ (religingas).

„Labai sunkus materialinis ir moralinis gyvenimas“ (religingas).

„Noras suprasti savo atėjimą ir buvimą“ (religingas).

„Iškilę dvasios klausimai, abejonės, asmeninės problemos, nesusigijimas su pačiu savimi“ (nežinantis, ar yra religingas).

„Lyg kažkas „priverčia“ sustoti ir pamąstyti“ (nežinantis, ar yra religingas).

„Matymas, kad aplinkui gyvena žmonės, kuriems gyvenime labai nesiseka, kitiems labai sekasi, išvelgiu problemą, kad ne visiems vienodai atseikėjama. Kodėl? Juk visi vienodi...“ (nežinantis, ar yra religingas).

„...apgulvoju savo elgesį, dažnai tenka apsispręsti, gal verta pakeisti savo elgesį ir nuomonę kitų atžvilgiu“ (nežinantis, ar yra religingas).

„Negaliu paaiškinti tai tiesiog kyla iš vidaus“ (nežinantis, ar yra religingas).

„Tiesiog ateina noras pasikalbėti su Dievu, išsipašakoti Jam, nes tikiu, kad supranta ir atleidžia. Arba paskatina įvairūs sunkumai“ (nežinantis ar yra religingas).

„Poreikis atsipalaiduoti, apmąstyti, giliau pažvelgti į esamas problemas. Didelė problema sumažėja, atsiranda galimybė ją išspręsti ar susitaikyti su padėtimi“ (nežinau ar religingas).

„Kai kuriais atvejais sprendimo ieškojimas, nelaimės arba netekties atveju“ (nereligingas).

Galima sakyti, kad individui, save laikanti religingu, abejojančiam savo religingumu ir nereligingam, medicinos, meldimosi ar pasinėrimo į save priežastis yra viena – savianalizė, skatinanti individą gilintis į esamas problemas, iškilusias dėl asmeninių savybių: uždarmo, nepasitikėjimo ir kt.

Individo kasdieniame gyvenime didelę reikšmę turi profesinė veikla, kurioje individas realizuoja save. Ką asmeniniai religiniai įsitikinimai suteikia

jų profesinei veiklai, gal jie tiesiog trukdo vykdyti savo pareigas, o gal leidžia jas atlikti geriau? (3 pav.).

Religinių įsitikinimų įtaką profesinėje veikloje matė 27,3 (132) %. (N – 474) atsakiusiųjų, savo atsakymus paaiškino 121 respondentas. Daugumai tai leidžia užsitarnauti aplinkinių pagarbą, sėkmingai bendradarbiauti su kolegomis ir taikiai gyventi darbo kolektyve, sėkmingai bendrauti su aplinkiniais.

„Mano asmeniniai religiniai įsitikinimai moko vaikus nevogti, klausyti tėvų, neskriausti silpnųjų, jiems padėti, gyventi pavyzdingai...“ (nereligingas, pedagogas).

„Žmogui visuomet reikia padėti. Tačiau reikia jausti ribą, nes labai dažnai gėris atsisuka prieš žmogų... žmonės patenkinti dėkoja“ (telekomunikacijos).

„Sakyti tiesą, daryti gera žmonėms, išklausti, nesmerkti nusikaltus. Taip atsiranda tarpusavio supratimas, autoritetas“ (religingas, pedagogas).

„Sąžiningumu, kito žmogaus supratimu, atvira tiesa. Mano profesinėje veikloje tai padeda sąžiningai ir kruopščiai atlikti man pavestą darbą, vadovaujantis valstybės įstatymais“ (religingas, buhalteris ekonomistas).

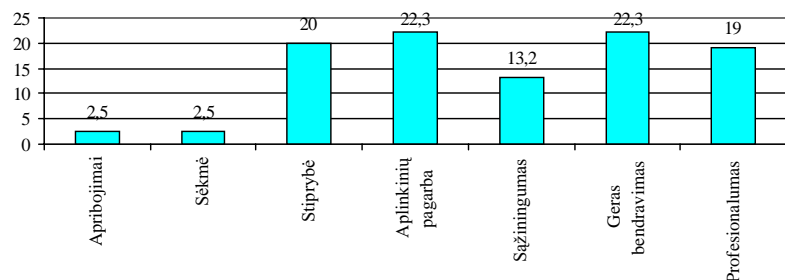
„Niekuomet nesielgti taip, kaip nenorėtum, kad su tavim taip elgtųsi. Tai suteikia pagarbą sau ir kitiems“ (nereligingas, prekybos vadybininkas).

„Mylėti ir gerbti kitus, stengtis suteikti pagalbą, priimti žmogų tokį, koks jis yra. Tai suteikia kantrybės, nuosirdumo, pasiaukojimo ir t. t.“ (nežinantis, ar yra religingas, pedagogas).

„Myliu visus kaip save, pritraukia daugiau pirkėjų“ (floristė).

„Meldžiuosi už visų sergančių sveikatą. Tam, kad gerai atlikčiau savo darbą, reikia pastoviai kartoti ir prisiminti septynias kaltes. Tai padeda geriau ir sąžiningiau vykdyti savo pareigas. Mano darbe reikia daug kantrybės bei supratimo ir net mokėjimo elgtis, atsakyti, paguosti, pareikalauti ar įtikinti“ (medicinos sesuo).

„Sąžiningumą, pagarbą ir meilę savo artimui. Sulaukiu pagarbos ir meilės iš aplinkinių. Tai padeda išlaikyti normalią atmosferą darbe, nesudaro įtampos“ (dėstytoja).

3 pav. Asmeniniai religiniai įsitikinimai ir profesinė veikla (N – 121) %

„Nevogti, nekalbėti netiesos, negeisti svetimo turto ir t. t., suteikia mano veiklai aukštą įvertinimą ir kitų visuomenės narių pripažinimą“ (statybinės apdailos darbų meistras).

Individualus religingumas, nepaisant profesijų skirtumų, reikalaujamų atsakomybės lygių individų profesinėje veikloje, skatina geresnę jų darbo kokybę, sąžiningumą, pagarbą kolegai, klientui ar pacientui.

IŠVADOS

Individualus religingumas, jungdamas įvairius požiūrius, kurie nebūtinai gali būti susiję su bažnytinio religingumo siūlomomis pažiūromis, ritualais ir t. t., individui kasdieniame gyvenime suteikia naujų prasmų, kurios padeda išsiaiškinti ir pažinti kitas tikroves. Nepriklausomai nuo individo religingumo, individualus religingumas egzistuoja kiekvieno individo kasdieniame gyvenime ir leidžia jam išlaikyti „autonomiją“ visuomenės rėmuose. Individualus religingumas nepriešpastatomas individo kasdieniam gyvenimui, o siejasi su juo, nes yra imanentiškas. Jis nepasireiškia kažkokioje vienoje individo veiklos srityje, bet egzistuoja visose veiklos srityse, tik vienoje pasireiškia stipriau, kitose silpniau. Individo kasdieniame gyvenime jis atlieka dvi funkcijas: instrumentinę ir interpretacinę.

Gauta
2002 10 05

Literatūra

1. Berger P. L., Luckmann T. Socialinis tikrovės konstravimas: žinojimo sociologijos traktatas. Vilnius: Pradai, 1999.
2. *Europa ir mes*. Vilnius: Kultūros ir meno institutas, 2001.
3. Grigas R. *Socialinių įtampų Lietuvoje laukai*. Vilnius: VPU, LFSI, 1998.
4. Laumenskaitė E. I. Religija ir bažnyčia Lietuvoje: dabartis ir perspektyvos. *Naujasis židinys*. 1993. Nr. 3. P. 102–110.
5. Laumenskaitė E. I. Malonės apšviestųjų godos. *Šiaurės Atėnai*. 1994 m. lapkričio 5 d. 4 p.
6. Luckmann T. *Niewidzialna religija*. Kraków: Nómós, 1996.
7. Štucas A. Sveikas protas ir žmogaus veiklos mokslinė interpretacija. *Problemos*. 1987. Nr. 38. P. 104–118.

Sonata Matakaitė

INDIVIDUAL RELIGIOUSNESS AND EVERYDAY LIFE

S u m m a r y

A relation between individual religiousness and everyday life is analysed. The research is based on P. Berger's conception of religion and the conceptions of A. Schutz, P. Berger, T. Luckmann, who are representatives of the phenomenological school of everyday life.

Individual religiousness fulfils two functions in everyday life of individuals: instrumental and interpretational. The latter function helps an individual to find the sense of life, that is, to connect the senses. Both functions are not separated, they exist at the same time.

Key words: individual religiosity, everyday lives religious pluralism, secularization, church religiosity